

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 5. mai 2022 av Høyesterett i avdeling med

dommer Wilhelm Matheson
dommer Kristin Normann
dommer Ragnhild Noer
dommer Kine Steinsvik
dommer Knut Erik Sæther

HR-2022-925-A, (sak nr. 21-149678SIV-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 2. september 2021

Staten v/Utlendingsnemnda

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Henrik Vaaler – til prøve)

mot

A

(advokat John Christian Elden)

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
(partshjelper)

(advokat Bettina Banoun)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Normann:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder gyldigheten av Utlendingsnemndas beslutning 16. august 2019 om ikke å omgjøre vedtak om avslag på søknad om asyl. Den reiser særlig spørsmål om hvilket beviskrav som skal legges til grunn ved bedømmelsen av om en asylsøker har en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til sitt hjemland.
- (3) Partene er enige om følgende faktum:
- (4) A er en etnisk perser fra Iran som ankom Norge 6. mars 2009. A søkte 8. mars om 2009 om asyl og avga asylintervju 28. mars. Han forklarte at han hadde konvertert til kristendommen og derfor var forfulgt av iranske myndigheter.
- (5) I vedtak 27. mai 2010 av slo Utlendingsdirektoratet (UDI) asylsøknaden. Vedtaket ble påklaget 5. juli 2010 samtidig med begjæring om utsatt iverksettelse. Det fremgikk av klagen at det ikke var mulig for A å bli døpt i Iran, men at han hadde engasjert seg i den lokale menigheten i Sund utenfor Bergen der han nå bodde. Han var aktivt medlem i det kristne fellesskapet der og ble døpt i desember 2009.
- (6) UDI fant ikke grunn til å omgjøre vedtaket, men samtykket i utsatt iverksettelse og oversendte 13. august 2010 saken til Utlendingsnemnda (UNE).
- (7) UNE mottok etter dette flere ganger tilleggsdokumentasjon. Ved vedtak 19. desember 2012 fikk A likevel endelig avslag på asylsøknadene. Hans forklaring om at han var forfulgt av iranske myndigheter ble ikke lagt til grunn. UNE tok ikke stilling til om konverteringen var reell, fordi nemnda mente at det uansett ikke var tilstrekkelige holdepunkter for at A risikerte forfølgelse i Iran på grunn av sin tilknytning til kristendommen.
- (8) På vegne av A begjærte Kristent Interkulturelt Arbeid 18. februar 2013 omgjøring. Organisasjonen anførte at vedtaket var truffet på sviktende grunnlag. UNE fattet 14. november 2013 beslutning der begjæringen ikke ble tatt til følge.
- (9) A fremsatte ved stevning 2. februar 2014 påstand om at UNEs vedtak 19. desember 2012 og beslutning 14. november 2013 var ugyldige. Oslo tingrett avsa 10. juli 2014 dom der UNE ble frifunnet. Tingretten mente at As forklaring om at han hadde konvertert til kristendommen i Iran ikke var «noenlunde sannsynlig». Retten la til grunn at A hadde konvertert til kristendommen i Norge, men at hans utøvelse av kristen tro ikke ville medføre en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur. Dommen er rettskraftig.
- (10) UNE mottok deretter flere e-poster, blant annet fra B, diakon i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn. Disse ble behandlet som en ny begjæring om omgjøring av avslaget på asyl. Nemnda besluttet 20. september 2016 å ikke omgjøre tidligere vedtak og beslutninger. Etter UNEs oppfatning hadde det ikke fremkommet nye opplysninger som tilsa at A hadde et beskyttelsesbehov.

- (11) Også etter den siste beslutningen mottok UNE ytterligere informasjon. A sendte flere e-poster med blant annet avisartikler der han var intervjuet om sin situasjon.
- (12) UNE fattet beslutning 30. august 2017 der omgjøringsbegjæringen ikke ble tatt til følge. Nemnda mente at det ikke hadde fremkommet opplysninger som ga grunn til å tro at A ved retur til Iran «vil ha en slik ledende, utadrettet eller misjonerende profil som tilsier en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av konverteringen». Etter UNEs oppfatning var det ikke noe i avisartiklene eller måten A fremsto på som gjorde at han utmerket seg på en spesiell måte.
- (13) NOAS begjærte 8. mai 2018 omgjøring av UNEs vedtak og beslutninger. Det ble samtidig anmodet om utsatt iverksetting.
- (14) Etter ytterligere korrespondanse med NOAS, ble A innkalt til nemndsmøte med personlig fremmøte 19. desember 2018.
- (15) Ved beslutning 28. januar 2019 avslo UNE omgjøringsbegjæringen. En samlet nemnd kom til «at det fremstår som et kristent fellesskap er viktig» for A, og at han vil oppsøke andre kristne og delta i et kristent fellesskap på samme måte som flertallet av kristne konvertitter i Iran.
- (16) Nemnda delte seg imidlertid i et flertall og et mindretall hva gjelder spørsmålet om hvordan A vil utøve sin tro ved retur til Iran. Flertallet mente at A verken ville påta seg en ledende rolle i en hjemmekirke eller drive åpen evangeliserende virksomhet.
- (17) Nemndas mindretall mente at et kristent fellesskap er viktig for A, og at han derfor vil oppsøke et slikt eller en hjemmekirke i Iran. Mindretallet kom videre til at «rett lære [vil] være så viktig for klageren at han vil begynne å undervise i husmenigheten i Iran. Han vil da oppfattes å ha en ledende posisjon».
- (18) Nemndas flertall og mindretall hadde også ulikt syn på risikoen ved retur. Flertallets begrunnelse var at det ikke var reell fare for at A ville bli forfulgt av iranske myndigheter på grunn av sin kristne tro, og at vilkårene i utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a eller b ikke er oppfylt. Mindretallet kom på sin side til at A hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til hjemlandet.
- (19) A sendte også denne gangen ytterligere opplysninger til UNE i etterkant, og 12. juli 2019 sendte hans advokat prosessvarsel og anmodning om omgjøring. I beslutning 16. august 2019 kom UNE til at det ikke var grunn til å omgjøre tidligere vedtak og beslutninger. Det er gyldigheten av denne beslutningen som er gjenstand for rettslig prøving.
- (20) Hovedforhandling ble avholdt i Oslo tingrett 5., 6. og 7. mars 2020. Tingretten avsa 3. april dom med slik domsslutning:
- «1. Utlendingsnemndas beslutning av 16. august 2019 er ugyldig.
  2. Staten v/Utlendingsnemnda dømmes til å betale As sakskostnader med 259 908 kroner med tillegg av rettens gebyr.»
- (21) Staten v/Utlendingsnemnda anket dommen til Borgarting lagmannsrett som 2. september 2021 avsa dom med slik domsslutning:

- «1. Anken forkastes.
- 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten ved Utlendingsnemnda 304 945 – trehundreogfirtusenihundreogførtifem – kroner til A innen to uker fra dommen blir forkynt.»

- (22) Staten har anket til Høyesterett. Anken gjelder «lagmannsrettens rettanvendelse og bevisbedømmelse ved den fremtidsrettede vurderingen av hvordan ankemotparten vil opptre ved retur til Iran, som utføres som ledd i vurderingen av om han har en ‘velbegrunnet frykt for forfølgelse’, jf. utlendingsloven § 28 (1) bokstav a».
- (23) Ankeutvalget besluttet 24. januar 2022 å tillate Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) å opptre som parthjelper til fordel for ankemotparten.

Partenes syn på saken

- (24) Den ankende part – *staten v/Utlendingsnemnda* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (25) Prinsipalt gjøres gjeldende at domstolene bare kan prøve forsvarligheten av UNEs vurdering av om asylsøkeren har en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til hjemlandet, jf. utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a. Lagmannsretten har anvendt feil norm ved den fremtidsrettede vurderingen.
- (26) Domstolene har i utgangspunktet full prøvingsrett, men ved prøvingen av en prognose eller en fremtidsrettet vurdering kan det ikke opereres med beviskrav som bygger på en premiss om at en faktisk påstand er sann eller uriktig. Prøvingen må begrenses til om prognosen på vedtakstidspunktet var forsvarlig.
- (27) Subsidiært anføres at dersom risikovurderingen etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a er underlagt ordinær domstolskontroll, er beviskravet sannsynlighetsovervekt. Reelle hensyn tilsier da at det anvendes en norm basert på at det er klare holdepunkter for at asylsøkeren ved retur vil opptre på en slik måte at han vil bli utsatt for forfølgelse. At det er vanskelig å vurdere hva som vil skje i fremtiden, er ikke særpreget i asylsaker og kan ikke begrunne anvendelsen av et avdempet beviskrav.
- (28) Den fremtidsrettede vurderingen må ta utgangspunkt i det man vet om asylsøkerens kristne aktivitet frem til vedtakstidspunktet.
- (29) Lagmannsrettens vurdering av risikoen ved retur bygger dessuten på et for langt tidsperspektiv. Riktig tidshorisont er «rimelig forutsigbar fremtid».
- (30) Lagmannsretten har tillagt As forklaring for stor vekt. En forutsetning for at det avdempete beviskravet skal kunne legges til grunn må være at asylsøkerens forklaring generelt er troverdig. As generelle troverdighet er svekket, og forklaringen har liten støtte i det han tidligere har gjort. Han har etter hvert avslag fra utlendingsmyndighetene tilpasset sin aktivitet og sine forklaringer.
- (31) Lagmannsrettens dom bygger på uriktig vurdering både av faktum og risikoen knyttet til As retur til Iran. Kristne konvertitter i Iran risikerer ikke forfølgelse på generelt grunnlag. Risikoen knytter seg primært til organisatorene og de som driver misjonsvirksomhet. As

religiøse aktivitet i Norge har bestått i å praktisere troen privat og å delta i kristne fellesskap. Det er ikke tilstrekkelige holdepunkter for at A ved retur vil utøve ledende, utadrettet eller misjonerende virksomhet.

- (32) A har heller ikke rett til beskyttelse etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav b.
- (33) Staten v/Utlendingsnemnda har nedlagt slik påstand:
- «1. Staten v/Utlendingsnemnda frifinnes.
  2. Subsidiært: Lagmannsrettens dom oppheves.
  3. Staten v/Utlendingsnemnda tilkjennes sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.»
- (34) Ankemotparten – A – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (35) Risikovurderingen etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a er underlagt ordinær domstolskontroll. Hvordan en person vil agere i fremtiden, er en vurdering som domstolene foretar som en bevisvurdering på en rekke områder. Vurderingen etter § 28 første ledd bokstav a skiller seg ikke fra disse. Det dreier seg om et fullt ut lovbundet vedtak, og i rettspraksis er det lagt til grunn at vedtak etter § 28 første ledd bokstav a er underlagt full prøving.
- (36) Utlendingsloven § 28 er en rettighetsbestemmelse. Staten plikter etter Grunnloven § 92 å respektere og sikre menneskerettighetene. Domstolene har full kompetanse til å prøve den konkrete subsumsjonen når det er spørsmål om forholdet til menneskerettslige forpliktelser. Flyktningskonvensjonen artikkel 1 A er en slik bestemmelse. Også dette tilsier at prøving etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a er underlagt full domstolskontroll.
- (37) Utgangspunktet om full prøvingsrett endres ikke av at beskyttelsesgrunnlaget er oppstått i Norge (sur place). Det avdempede beviskravet kommer til anvendelse ved den fremtidsrettede vurderingen. Staten har bevisbyrden for at det er trygt å returnere.
- (38) Lagmannsretten har korrekt lagt til grunn at A risikerer forfølgelse ved retur. Det er ingen grunn til å fravike lagmannsrettens bevisvurdering som bygger på umiddelbar bevisførsel. Betydningen av As forklaring kan ikke begrenses til hva som er gjengitt av hans forklaring for UNE. Han forklarte seg også for lagmannsretten, og hans forklaring der kaster lys over forholdene på vedtakstidspunktet.
- (39) Tvistepunktet knytter seg til hvilken rolle han vil få i en hjemmekirke. Myndighetenes aktiviteter rettet mot konvertitter og hjemmekirker i Iran er ikke statisk. Det er vanskelig å opprettholde et skarpt skille mellom medlemmenes opptreden og roller i hjemmekirkene, og det er ikke noe mønster i den iranske statens reaksjoner. Samstemte vitner har forklart at A ikke er tilbakeholden i sin religionsutøvelse.
- (40) Dersom staten får medhold, er det ikke grunnlag for realitetsavgjørelse i Høyesterett. Helhetsbilde er ikke tilstrekkelig belyst.
- (41) A har nedlagt slik påstand:

- «1. Anken forkastes.
- 2. A tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett.»

(42) Parthjelperen – *Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)* – har i korte trekk anført:

(43) NOAS har i hovedsak sluttet seg til ankemotpartens anførsler og utdypet enkelte av dem. Det er særlig vist til at domstolene ikke bare har en prøvingsrett, men også en prøvingsplikt, jf. Grunnloven §§ 89 og 92. Prøvingen begrenses ikke fordi vedtaket bygger på en prognose. Forholdet til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) tilsier full prøving. Tilsvarende er lagt til grunn i norsk høyesterettspraksis.

(44) Norsk organisasjon for asylsøkere har nedlagt slik påstand:

- «1. Anken forkastes.
- 2. NOAS tilkjennes saksomkostnader for Norges Høyesterett.»

Mitt syn på saken

Innledning og rettslige utgangspunkter

(45) Twistespørsmålet ved gyldighetsprøvingen er om A skal anerkjennes som flyktning og derfor har krav på asyl etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, jf. annet ledd som har slik ordlyd:

«En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen

- a. har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, ...

...

En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse (asyl).»

(46) Avgjørende for om UNEs beslutning 16. august 2019 er ugyldig, er om A etter en fremtidsrettet vurdering har en «velbegrunnet frykt» for forfølgelse ved retur til Iran. Det påberopte asylgrunnlaget er særlig knyttet til hvordan han vil utøve sin tro ved retur til hjemlandet.

(47) Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning «også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger», jf. utlendingsloven § 28 fjerde ledd. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det legges vekt på om det «fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse».

- (48) Utlendingsloven § 29 inneholder en definisjon av forfølgelsesbegrepet, mens § 30 første ledd bokstav a angir hva som er forfølgelseskriteriene der religion er asylgrunnlag. Det omfatter blant annet forfølgelse på grunn av religiøse livssyn, deltakelse i formell gudsdyrkelse enten det skjer privat eller offentlig og frihet til å skifte religion.
- (49) Utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a inkorporerer flyktningkonvensjonen artikkel 1 A i norsk rett. Bestemmelsen følger opp utlendingsloven § 3, som sier at utlendingsloven skal «anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling».
- (50) Staten har stor frihet til å regulerer hvem som skal ha flyktningstatus i Norge. Flyktningkonvensjonen gir ikke selv enkeltpersoner krav på flyktningstatus, men utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a gir rett til anerkjennelse som flyktning dersom vedkommende oppfyller konvensjonens krav, jf. HR-2017-569-A avsnitt 38 med videre henvisning til plenumsdommen i Rt-2015-1388 avsnitt 122.
- (51) Jeg kan ikke se at flyktningkonvensjonen artikkel 1 A gir asylsøkeren et sterkere vern enn utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a, jf. annet ledd. Flyktningkonvensjonen legger heller ikke noen føringer for beviskravet i asylsaker, jf. HR-2021-1209-A avsnitt 70.
- (52) Utgangspunktet for prøvingen av sakens spørsmål – de nærmere rammene for domstolskontrollen og fastlegging av beviskrav – er derfor de internrettslige kildene.

Nærmere om de rettslige rammene for bevisvurderingene i asylsaker

- (53) Når det skal avgjøres om det er en tilstrekkelig forfølgelsesfare til at asylsøkeren har krav på beskyttelse, må det tas stilling til både bevismessige spørsmål og risikospørsmål. Disse to vurderingene blandes ofte sammen, men *prinsipielt* dreier det seg om to forskjelligartede spørsmål, jf. NOU 2004: 20 side 117. Om sontringen mellom beviskrav og risikokrav heter det der:
- «Beviskravet gjelder sannsynliggjøringen av sakens faktum, i praksis knyttet opp mot søkerens egen forklaring om hvem han eller hun er, hva han eller hun har vært utsatt for og om forholdene generelt i hjemlandet, holdt opp mot andre opplysninger som måtte foreligge i saken. Risikokravet gjelder hvor stor grad av sannsynlighet som – med utgangspunkt i det fastlagte faktum – skal kreves for at risikoen faktisk vil materialisere seg i overgrep mot søkeren dersom han eller hun returneres til hjemlandet. Beviskrav og risikokrav vil i praksis ofte bli vurdert i sammenheng.»
- (54) I forarbeidene fremgår at det sentrale spørsmålet i risikovurderingen som oftest gjelder «om det ut fra en *objektivisert* bedømmelse foreligger en tilstrekkelig fare for at den anførte risiko faktisk vil materialisere seg i overgrep ved retur». En fjerntliggende mulighet for forfølgelse er ikke tilstrekkelig. Det er søkere med reell grunn til å frykte forfølgelse som skal sikres rett til beskyttelse, jf. NOU 2004: 20 på side 118.
- (55) Ved bevisvurderingen skal rimelig tvil komme asylsøkeren til gode, og det må etter omstendighetene opereres med en lavere terskel enn sannsynlighetsovervekt. I Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) er det fremhevet at «[a]nførlene må fremstå som *«noenlunde sannsynlige»*, og staten har bevisbyrden for at det er trygt å returnere jf. særmerknadene til § 28 på side 414.

(56) I Rt-2011-1481, som gjaldt vedtak om avslag på asyl og vern mot retur av et ektepar til Iran, tok Høyesterett stilling til hvilket beviskrav som skal legges til grunn ved vurderingen knyttet til retur til hjemlandet. I avsnitt 45 og 46 heter det om dette:

«(45) Ved vurderingen av om det foreligger en reell fare for forfølgelse, skal asylforklaringen legges til grunn så langt den fremstår som noenlunde sannsynlig, og søkeren selv har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig. Asylsøkerens generelle troverdighet er et relevant moment som skal tas i betraktning. Det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at forklaringen er riktig. I den forbindelse må konsekvensene av en eventuell uriktig avgjørelse i asylsøkerens disfavør vurderes. Jo alvorligere konsekvensene fortoner seg, jo mindre skal det til for å gi vedkommende beskyttelse.

(46) Konkret utleder jeg av dette at eventuelle selvmotsigelser, uklarheter og utelatelser i forklaringen, som ikke kan begrunnes på tilfredsstillende måte, kan få betydning for bevisvurderingen. Forklaringer som gradvis tilpasses, eller suppleres av nye forhold som tidligere ikke har vært nevnt, vil lett bidra til å svekke den generelle troverdigheten. Dette vil særlig være tilfellet der forklaringen endres etter at det grunnlaget som først ble påberopt, viser seg ikke å føre frem.»

(57) Det fremgår her at selv om det ved bevisvurderingen skal tas utgangspunkt i asylsøkerens forklaring, står troverdigheten av denne helt sentralt. I den forbindelse må konsekvensene av en uriktig avgjørelse i asylsøkerens disfavør tas i betraktning.

(58) Disse synspunktene er videreført i senere avgjørelser og ble ytterligere nyansert i HR-2021-1209-A. En samlet Høyesterett tok der som utgangspunkt at den alminnelige prosessuelle regel om at det mest sannsynlige faktum gjelder, også kommer til anvendelse i utlendingsretten, men at det i asylsaker i enkelte sammenhenger må opereres med et lavere beviskrav, jf. avsnitt 63 med videre henvisning til HR-2019-2344-A avsnitt 36. Det er ikke et vilkår for å anvende det lavere beviskravet at utlendingen *generelt* fremstår som troverdig, men den generelle troverdigheten er et moment av betydning, jf. avsnitt 68.

(59) Hovedbegrunnelsen for det avdempete beviskravet – at det er vanskelig å fremskaffe bevis for forholdene i hjemlandet – gjør seg ikke nødvendigvis gjeldende i saker der det relevante faktum knytter seg til situasjonen i Norge, jf. HR-2021-1209-A avsnitt 70. Hvorvidt utlendingsmyndighetene da kan falle tilbake på det alminnelige overvektsprinsippet, må bero på *en konkret vurdering*.

(60) I avsnitt 72 heter det videre:

«Kravet om at asylsøkerens forklaring skal være noenlunde sannsynlig, gir åpenbart ikke en eksakt og entydig anvisning på hva som kreves. Kravet må imidlertid ses på bakgrunn av hovedbegrunnelsen for det avdempede beviskravet, nemlig dels at det kan være vanskelig for søkeren å belegge forklaringen med bevis, dels konsekvensene av en uriktig avgjørelse. En forutsetning for at også det avdempede beviskravet skal være oppfylt, vil normalt være at asylsøkerens forklaring er troverdig i seg selv – og dessuten at den ikke er beheftet med motsigelser eller er bygget ut eller innskrenket etter hvert på en påfallende måte. Der forklaringen i utgangspunktet er svekket av slike forhold, vil betydningen av om det er det ene eller det andre beviskravet som legges til grunn, formodentlig være nokså begrenset.»

- (61) Jeg forstår den siste setningen i avsnitt 72 slik at motsigelser og påfallende tilpasninger er forhold som i alminnelighet vil kunne være til hinder for å bygge på forklaringen, uansett hvilket beviskrav som legges til grunn.
- (62) Førstvoterende understreker at både utlendingsmyndighetene og domstolene må foreta en helhetlig og fri bevisbedømmelse, jf. avsnitt 77:

«Både utlendingsmyndighetene og domstolene må foreta bevisbedømmelsen på grunnlag av en helhetlig og fri vurdering av de bevisene som foreligger. Vurderingen må ta utgangspunkt i asylsøkerens egen forklaring. Det må vurderes om den etter sitt innhold er noenlunde sannsynlig. I denne forbindelse må forklaringen holdes opp mot komparentopplysninger i saken. Dersom forklaringen strider mot slike opplysninger, reduserer det sannsynligheten. Det samme gjelder dersom den ikke er konsistent, inneholder motsigelser eller bygges ut etter hvert på en slik måte at den gir inntrykk av å være strategisk motivert. Jeg viser her til Rt-2011-1481 avsnitt 46 ...»

Oppsummert om de rettslige utgangspunktene for beviskravet i asylsaker

- (63) Ved risikovurderingen etter § 28 første ledd bokstav a, jf. annet ledd skal faktum på vedtakstidspunktet i utgangspunktet legges til grunn. Det er likevel anledning til å se hen til senere omstendigheter som kaster lys over forholdene på vedtakstidspunktet.
- (64) Det gjelder ikke uten videre et avdempet beviskrav der faktum knytter seg til situasjonen i Norge. Dette beror på en konkret vurdering.
- (65) Bevisbedømmelsen skal ta utgangspunkt i *asylsøkerens forklaringer*, men kan ikke uten videre bygge på disse. Forklaringene skal bare legges til grunn såfremt de er «*noenlunde sannsynlige*».
- (66) Det skal foretas en samlet og fri bevisbedømmelse av *alle de bevisene* som foreligger. Ved vurderingen av om det foreligger reell fare for forfølgelse, skal asylforklaringen legges til grunn så langt den fremstår som noenlunde sannsynlig. Forutsetningen for at dette beviskravet skal være oppfylt, er at asylsøkerens forklaring er troverdig og ikke utbygges eller innskrenkes etter hvert på en påfallende måte. Der forklaringen er svekket av slike forhold, vil betydningen av om det er det ene eller det andre beviskravet som anvendes være nokså begrenset.

Rammen for domstolsprøvingen av den fremtidsrettede vurderingen

- (67) Læren om at domstolene bare prøver om forvaltningens prognoser er forsvarlige, er utviklet i tilknytning til vedtak truffet under utøving av fritt skjønn. Vår sak gjelder prøvingen av et fullt ut lovbundet vedtak. Dette taler i seg selv for at domstolene skal kunne foreta full prøving, også av den fremtidsrettede vurderingen.
- (68) I plenumsdommen i Rt-2015-1388 avsnitt 226 er det lagt til grunn at domstolene har full kompetanse til å prøve om vilkårene for å få flyktningstatus i utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a og b er oppfylt. Bestemmelsen gjennomfører dessuten folkerettslige forpliktelser som Norge er bundet av, jf. blant annet Rt-2015-1388 avsnitt 118

og HR-2021-1975-S *Fosen* avsnitt 71. Det er sikker rett at domstolene kan prøve subsumsjonen når det gjelder folkerettslige forpliktelser. Domstolene kan ut fra dette fullt ut prøve alle sidene av forfølgelsesvilkåret i § 28 første ledd bokstav a.

- (69) Staten anfører subsidiært at domstolene ved bevisvurderingen av hvordan asylsøkeren kommer til å opptre ved en retur ikke skal anvende det alminnelige beviskravet om hva som er «noenlunde sannsynlig», men i stedet vurdere hva som er sannsynlig.
- (70) En slik tilnærming vil lede til ulike beviskrav ved vurderingen av hvordan asylsøkeren kommer til å opptre ved retur, og ved vurderingen av hvordan returstaten på sin side kommer til å agere. Etter mitt syn er det ikke grunnlag for å nærme seg bevisspørsmålet på denne måten. De to sidene ved den fremtidsrettede vurderingen henger sammen, og de kan ikke løsrives fra hverandre ved å anvende ulike beviskrav. Hvordan returstaten kommer til å opptre vil blant annet bero på hvordan asylsøkeren innretter seg. Asylsøkerens atferd vil igjen kunne avhenge av hvordan returstaten forholder seg. Det må foretas en helhetlig bevisvurdering som ikke åpner for å anvende ulike beviskrav for asylsøkerens og returstatens forventede opptreden. Etter min oppfatning følger en slik forståelse også av lovens forarbeider.

Oppsummering

- (71) UNEs vurdering av hva asylsøkeren vil foreta seg ved retur er underlagt full domstolsprøving og ikke begrenset til en forsvarlighetsvurdering.
- (72) Beviskravet er som ved vurderingen etter utlendingsloven § 28 for øvrig, hvorvidt det er «noenlunde sannsynlig» at vedkommende vil opptre slik at han utsetter seg for en risiko for forfølgelse. Som for de andre elementene i risikovurderingen, må den ta utgangspunkt i asylsøkerens forklaring. Troverdigheten av forklaringen må imidlertid – her som ellers – holdes opp mot det som finnes av øvrige opplysninger i saken.

Subsumsjonen

- (73) Staten har som tidligere nevnt anket over lagmannsrettens rettsanvendelse og bevisbedømmelse «ved den fremtidsrettede vurderingen av hvordan [A] vil opptre ved retur til Iran». Jeg oppfatter det slik at anken etter dette også retter seg mot den konkrete rettsanvendelsen under bevisbedømmelsen. Den forklaringen A ga for lagmannsretten anføres å være tillagt for stor vekt, blant annet ved at de normer som gjelder for betydningen av påfallende endringer i asylforklaringen, ikke er hensyntatt. Staten må etter mitt syn forstås slik at den mener en nødvendig forutsetning for å anvende et avdempet beviskrav da ikke er til stede.
- (74) Jeg nevner at det her vil være en glidende overgang mellom konkret rettsanvendelse og bevisbedømmelse. Noen nærmere grensdragning på dette punktet er imidlertid ikke av betydning for avgjørelsen ettersom begge deler er omfattet av anken.
- (75) Lagmannsretten tar som rettslig utgangspunkt at det skal foretas en konkret vurdering av hvilket beviskrav som skal legges til grunn. Retten mener at beviskravet ved bedømmelsen

av As trosliv i Norge er alminnelig sannsynlighetsovervekt, mens beviskravet for hvordan han vil opptre i Iran ved retur er «*noenlunde sannsynlig*».

- (76) Lagmannsretten legger videre til grunn at asylsøkerens generelle troverdighet ikke er et eget vilkår for at det avdempede beviskravet skal få anvendelse, men at manglende eller svekket troverdighet vil være et relevant moment ved bevisvurderingen.
- (77) Dette er riktige rettslige utgangspunkter.
- (78) Både UNE og lagmannsretten bygger sine avgjørelser på at risikoen for forfølgelse ved eventuell retur til Iran primært gjelder personer som har en ledende rolle i en hjemmekirke eller på annen måte driver utadrettet misjonerende virksomhet, men har ulikt syn på hvordan A vil opptre ved retur til hjemlandet. En helt sentral del av risikovurderingen gjelder derfor spørsmålet om hvilken rolle han vil innta ved utøvelsen av sin religion i Iran.
- (79) I UNEs beslutning 28. januar 2019, som ble nektet omgjort ved nemndas beslutning 16. august samme år, kom flertallet til at A ikke hadde hatt noen ledende rolle i menigheten og ikke hadde drevet selvstendig evangelisering eller utadrettet misjonerende aktivitet i Norge. Om As forklaring heter det:

«Den nye evangeliserende aktiviteten som klageren har deltatt på i regi av medlemmer i menigheten, beskrives som noe helt nytt for klageren, Nemndas flertall mener klagerens redegjørelse for nemnda om aktiviteten i evangeliseringsteamet: at han i 'prøvde å dele lyset' og 'forteller om at han har fått et nytt liv i Jesus' fremstod som generell og tillært. Om sin konkrete aktivitet i teamet forklarte klageren at han gikk fram og spurte folk på stedet om å få snakke med dem. På spørsmål fra nemnda om han gjennom teamet hadde fått med seg noen til kirken, forklarte klageren at han ennå ikke hadde hatt mulighet til å ta med seg noen i kirken, men at de kan ha dratt til andre kirker, og at han 'ønsket å gjøre sitt ytterste for å misjonere'. Klageren ble oppfordret flere ganger til å forklare konkret om hva han gjorde for å vise at han var kristen i dagliglivet. Han forklarte da at han gjorde dette ved å hjelpe andre og vise kjærlighet. Etter flertallets vurdering evnet ikke klageren å forklare hva som gjorde at han nå, etter ni år, følte et behov for å gå i gang å misjonere som del av et misjoneringsteam. Han har heller ikke hatt noen fremtredende rolle i evangeliseringsteamet.

... Etter flertallets vurdering er deltakelsen i evangeliseringsteamet, som er ytre tegn på at han misjonerer, mest sannsynlig rettet inn for å få oppholdstillatelse, mer enn et uttrykk for klagerens kristne overbevisning. Flertallet viser i denne sammenheng til at forhistorien viser at han har forklart seg strategisk for med sikte på å få asyl og at han i senere tid har eksponert seg i media med et spesielt fokus på at han er konvertitt og risikerer forfølgelse i Iran. Flertallet har merket seg klagerens forklaring til nemnda om at han gikk ut med sin historie i media for å motivere andre muslimer til å konvertere, men mener at det er like sannsynlig at han søkte oppmerksomhet om sin asylsak. Nemndas flertall har også sett hen til at evangeliseringsteamet hvor klageren deltok hovedsakelig består av personer fra den persiske bibelgruppen, hvor flere av medlemmene etter nemndas kjennskap har eller har hatt en uavklart oppholdsstatus i Norge.

At klageren etter det opplyste innehar et visst kunnskapsnivå hva gjelder kristendommen som religion, er etter flertallets mening ikke egnet til å bygge opp under at klageren ved en retur vil havne i en slik fremtredende eller ledende stilling – det være seg i en hjemmekirke eller i konvertittmiljøet for øvrig – som vil gjøre ham

særskilt utsatt for forfølgelse. Det vises til at han beskrives av vitnene som en beskjeden og forsiktig person og også selv beskriver seg som beskjeden. Han sa også selv at han ikke har ikke ønsket å bli en lærer.»

- (80) Nemndas flertall festet altså ikke lit til As forklaring, som etter deres oppfatning fremsto som strategisk innrettet på å få asyl. Flertallet mente at han gradvis har tilpasset sin religionsutøvelse til å bli mer utadrettet, men «at en utadrettet evangelisering ikke utgjør en reell del av klagerens hverdag, slik klageren fremsto for nemnda og ut fra sakens opplysninger for øvrig». Konklusjonen var at A ved retur til Iran «hverken vil påta seg en ledende rolle i en husmenighet eller drive åpen evangeliserende virksomhet».
- (81) Mindretallet kom på sin side til at rett lære er så viktig for A at han ved retur til Iran vil begynne å undervise i en husmenighet, og at han dermed vil oppfattes å ha en ledende posisjon.
- (82) For lagmannsretten forklarte A seg slik:

«A forklarte i lagmannsretten at dersom han blir returnert til Iran, vil han ta kontakt med en hjemmekirke og bli med der. Han mente at det vil være nokså lett å få kontakt, siden han kjenner både språket og kulturen. Dessuten kjenner han mange personer i Iran, også konvertitter. Noen av disse er med i en hjemmekirke og vil ta ham med. Det kan også være aktuelt for ham å danne en hjemmekirke sammen med landsmenn hjemme hos seg selv. Han la stor vekt på at når han har fått troens gave, kan han ikke skjule den, men må dele den med andre. Etter å ha fått bibelopplæring i Norge i mange år er hans kunnskapsnivå slik at han kan undervise sine landsmenn i en hjemmekirke. Konvertitter i Iran kan ikke så mye om kristendommen. Han må uansett søke kristne fellesskap. For ham er det ikke et alternativ å lese bibelen alene og å be alene. Han vil ikke skrive under på en erklæring om å avstå fra å delta på kristne møter hvis det skulle bli krevd av politiet i Iran.»

- (83) Lagmannsretten bedømte dette slik:

«Lagmannsretten er enig med staten i at As opprinnelige asylforklaring neppe kan være riktig. Retten er imidlertid ikke enig i at dette i seg selv gir grunnlag for å konstatere at A har liten generell troverdighet eller for å trekke i sterk tvil hans forklaring om sin kristne aktivitet i Norge og motivene for denne. Etter bevisførselen legger lagmannsretten til grunn med det beviskrav som er angitt i punkt 2 overfor [noenlunde sannsynlig], at As forklaring er riktig, og at aktiviteten ikke er strategisk begrunnet. Retten legger herunder vekt på at aktiviteten har pågått i lang tid og på komparentopplysninger, som retten kommer tilbake til.»

- (84) Sammenholdes As forklaring for lagmannsretten med hans forklaring for UNE, fremgår det at han for lagmannsretten – i motsetning til hva han forklarte for UNE – ga uttrykk for at han ved retur til Iran vil få en mer fremtredende rolle. Lagmannsretten mente likevel at det var «noenlunde sannsynlig» at hans forklaring for retten var riktig, og at den ikke var strategisk begrunnet.
- (85) Som jeg tidligere har redegjort for, skal vurderingen etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a ta utgangspunkt i *asylsøkerens forklaring*. Denne forklaringen vil følgelig være *helt sentral* også i den fremtidsrettede risikovurderingen. I tråd med de rettslige utgangspunktene vil As generelle troverdighet være et relevant moment som skal tas i betraktning ved den vurderingen. Den generelle troverdigheten svekkes ved forklaringer

som gradvis tilpasses. En forutsetning for at det avdempete beviskravet skal være oppfylt er, som tidligere redegjort for, at *forklaringen* er troverdig i seg selv, og ikke bygget ut eller innskrenket etter hvert på en påfallende måte, jf. HR-2021-1209-A avsnitt 72.

- (86) Jeg kan ikke se at lagmannsretten i den vurderingen som ligger til grunn for at den mener As forklaring er riktig ut fra et avdempet beviskrav, på noe punkt har vurdert betydningen av at han under oppholdet i Norge har endret sine forklaringer og aktiviteter flere ganger og gjerne etter at UNEs avgjørelser ikke har gått hans vei. Lagmannsrettens vurdering av om As forklaringer er troverdige i seg selv, begrenser seg til betydningen av den *opprinnelige* asylforklaringen, som heller ikke lagmannsretten fant kunne være riktig.
- (87) Lagmannsrettens påpekning av at aktiviteten har pågått i lang tid, endrer ikke dette. Det samme gjelder den vekten som er lagt på komparentopplysningene. Jeg kan vanskelig se at ikke også verdien av slike opplysninger må korrigeres for påfallende endringer som asylsøkeren foretar over tid. Jeg viser her til HR-2021-1209 avsnitt 84, hvor det nettopp er trukket frem som en svakhet ved komparentopplysninger fra personer med religionsfaglig kompetanse at disse som regel bare vil være kjent med sakens faktum gjennom de opplysninger de har fått fra asylsøkeren eller representanter for denne. De vil derfor normalt ikke ha det brede bildet som utlendingsmyndighetene har.
- (88) Lagmannsrettens rettsanvendelse under bevisbedømmelsen er etter dette uriktig.
- (89) Jeg tilføyer for ordens skyld at lagmannsrettens innledende merknad til bevisvurderingen om at «resultatet [ville] blitt det samme om man hadde lagt alminnelig sannsynlighetsovervekt til grunn» ikke bringer saken i noen annen stilling. Som tidligere nevnt, forstår jeg førstvoterendes uttalelse i HR-2021-1209 avsnitt 72 som at motsigelser og påfallende tilpasninger er forhold som i alminnelighet vil være til hinder for å kunne bygge på asylsøkerens forklaring, uansett hvilket beviskrav som legges til grunn.

Oppsummering og konklusjon

- (90) Jeg ser det etter dette slik at det ikke er samsvar mellom de generelle rettslige utgangspunktene lagmannsretten innledningsvis la til grunn for bevisbedømmelsen og den konkrete rettsanvendelsen under subsumsjonen. Lagmannsrettens vurderingen av As forklaring om hvordan han vil opptre ved retur til hjemlandet, bygger etter dette på uriktig rettsanvendelse.
- (91) Tvistespørsmålet har særlig vært hvordan A vil utøve sin tro ved retur, og saken har vært avgjort på dette grunnlaget. Andre forhold som kan være relevante ved risikovurderingen har vært lite fremme. Høyesterett har da ikke et tilstrekkelig bredt grunnlag til å treffe realitetsavgjørelse.
- (92) Min konklusjon er etter dette at lagmannsrettens dom må oppheves.
- (93) Staten har fått medhold i sin subsidiære påstand. Det er ikke krevd sakskostnader for Høyesterett, men staten har krevd seg tilkjent sakskostnader for tingretten og lagmannsretten. Når lagmannsrettens dom nå oppheves, må sakskostnadene avgjøres ved den nye behandlingen for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.

(94) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves.
2. Sakskostnadene for de tidligere instansene må avgjøres under den nye behandlingen for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.

(95) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(96) Dommer **Sæther:** Likeså.

(97) Dommer **Steinsvik:** Likeså.

(98) Dommer **Matheson:** Likeså.

(99) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves.
2. Sakskostnadene for de tidligere instansene må avgjøres under den nye behandlingen for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.